

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Erityisasiantuntija Satu Salonen
Kansainvälinen osaaminen ja työvoima -tiimi
Työvoiman maahanmuutto ja kotouttaminen -yksikkö

LAUSUNTO

19.10.2022

Valtiovarainvaliokunta/kunta- ja terveysjaosto

Suullinen asiantuntijakuuleminen torstai 20.10.2022 klo 09.30

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023 (HE 154/2022 vp)

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksestä ja antaa siitä sosiaali- ja terveysalan ulkomaisen työvoiman saatavuuden edistämisen näkökulmasta seuraavan asiantuntijalauseen:

Ulkomaisen työvoiman osuus sosiaali- ja terveysalalla on toistaiseksi ollut vähäistä: vaihteluväli nimikkeittäin on suurta, mutta useissa ammattiryhmissä ulkomaisen työvoiman osuus on 3- 4 %:n luokkaa. Syksyllä 2021 käydyissä asiantuntijakeskusteluissa kansainvälisten rekrytointien tarpeen arvioitiin olevan noin 10 % alan kokonaistarpeesta vuoteen 2030 mennessä, tarkoittaen noin 20 000 henkilöä.

Sosiaali- ja terveysalan kansainvälisissä rekrytoinneissa on tärkeää, että maahan tulevat koulutetut ammattilaiset voivat siirtyä mahdollisimman nopeasti koulutustaan vastaaviin työtehtäviin. Lisäksi on huomioitava eettisen rekrytoinnin periaatteet, erityisesti lähtömaan oma tarve koulutetuille ammattilaisille. Pätevöitymis- ja kielikoulusta tarvitaan niin Suomessa jo oleville ulkomaisille ammattilaisille kuin kansainvälisen rekrytoinnin kautta maahan tuleville.

Kansainvälisten rekrytointien kehittäminen on osa sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävyyden ja saatavuuden -ohjelmaa. Kansainvälisiin rekrytointeihin liittyvää valmistelua tehdään poikkihallinnollisena yhteistyönä sosiaali- ja terveysministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen kesken.

Laillistamisprosessin sujuvoittaminen ja sitä tukevan pätevöitymiskoulutuksen kehittäminen on edellytys sille, että kansainvälisen rekrytoinnin tarpeisiin voidaan vastata ja ulkomaisen työvoiman saatavuutta sosiaali- ja terveysalalla edistää. Tämän kokonaisuuden kehittämiseksi ja vakiinaistamiseksi laaditaan vuoden 2022 aikana toteutussuunnitelma, jossa määritellään muun muassa kehittämistyön resurssitarpeet.

Sosiaali- ja terveysalan kansainvälisten rekrytointien kansallisia malleja muissa maissa analysoiva kansainvälisten parhaiden käytäntöjen esikuva-analyysi valmistui lokakuussa 2022. Johtopäätöksenä oli mm. se, että menestyksekkäät mallit nojaavat kiinteään yhteistyöhön osajien lähtömaiden kanssa, ja toisaalta kielitaidon kehittymisen suuri merkitys. Analyysiä hyödynnetään Suomessa kansainvälisten rekrytointien käytäntöjen kehittämisessä. Jo päätetyistä toimista voidaan mainita seuraavat: vuosien 2022-2023 aikana käynnistetään EU/ETA-alueella tarjottava lähtömaakoulutuspalvelutuote, aloitetaan tunnustelut kahdenvälisistä sopimuksista kansainväliseen työnvälitykseen 1-2 kolmannen maan kanssa sekä aloitetaan lähtömaakoulutuspalvelutuotteen valmistelu EU/ETA-alueen ulkopuolisiin maihin.

Oleskelulupaprosessien sujuvuus on tärkeää ulkomaisen työvoiman saatavuuden edistämisen kannalta. Osana koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton yleistä edistämistä tavoitteena on, että näillä perusteilla tehdyt oleskelulupahakemukset ratkaistaan jatkossa keskimäärin enintään yhdessä kuukaudessa. Järjestelmiä ja toimintatapoja on viime vuosina lupaviranomaisissa kehitetty, ja käsittelyajat ovat jo merkittävästi lyhentyneet huolimatta samanaikaisesta päätösmäärien kasvusta. Kehitystyötä on edelleen jatkettava, jotta lupamenettely ei muodostu pullonkaulaksi kansainvälisille rekrytoinneille millään toimialalla. Lisäksi osana ensi hallituskaudelle suunniteltua ulkomaalaislain kokonaisuudistusta on syytä pohtia nimenomaan sosiaali- ja terveysalaan liittyen, tarvitaanko työperusteisten lupien järjestelmään erityistä joustavuutta huomioimaan esimerkiksi oleskelun alkuun sijoittuvan pätevyitymisjakson.

Perheenjäseniä koskeva toimeentuloedellytys ja erityisesti sen soveltamiseksi asetetut tulorajat on tunnistettu hidasteeksi sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten maahanantulolle. Ulkomaalaislain kokonaisuudistuksessa perheenjäsenten toimeentuloedellytystä on tarpeen tarkastella erityisesti työvoiman maahanmuuton edistämistavoitteiden näkökulmasta. Valmistelua on tarkoitus pohjustaa VN TEAS -selvityksellä vielä tämän hallituskauden aikana.